

**Transdyscyplinarność badań
nad komunikacją medialną**

Tom 1

Stan wiedzy i postulaty badawcze

NR 2964

Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną

Tom 1

Stan wiedzy i postulaty badawcze

pod redakcją

Małgorzaty Kity, Magdaleny Ślawnickiej

Redaktor serii: Językoznawstwo Polonistyczne
Olga Wolińska

Recenzenci
Maria Wojtak
Marek Sokołowski

Publikacja będzie dostępna — po wyczerpaniu nakładu — w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa
www.sbc.org.pl

Redaktor: Olga Nowak
Projekt okładki: Paulina Dubiel
Redaktor techniczny: Barbara Arenhövel
Korektor: Mirosława Żłobińska
Skład i łamanie: Marek Zagniński

Copyright © 2012 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2067-0

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 23,5. Ark. druk. 20,5. Papier
offset.kl. III, 90 g Cena 28 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Spis treści

Słowo wstępne (*Małgorzata Kita, Magdalena Ślawska*) | 9

Rozdział pierwszy

Małgorzata Kita

Razem. Konsiliencja, interdyscyplinarność, transdyscyplinarność | 11

Część pierwsza

Media i teorie mediów

Rozdział drugi

Stanisław Michalczyk

Teorie mediów w nauce o komunikowaniu | 33

Rozdział trzeci

Krystyna Doktorowicz

Medioznawstwo jako przedmiot badań w zakresie nauk o polityce | 52

Rozdział czwarty

Zbigniew Oniszczyk

Współczesne oblicze niemieckiej nauki o komunikowaniu | 63

Rozdział piąty

Jerzy Mikułowski Pomorski

Muzeum: charakterystyka i ewolucja medium na tle procesów konwergencji | 72

Rozdział szósty

Stanisław Juszczyk

Przestrzeń wirtualna w procesie komunikacji młodzieży — ujęcie socjopedagogiczne | 95

Część druga

Badania na językiem w mediach

Rozdział siódmy

Walery Pisarek

Język w mediach, media w języku | 113

Rozdział ósmy

Małgorzata Kita

Czy istnieje medialna odmiana językowa? | 126

Rozdział dziewiąty

Iwona Loewe

Globalizacja kulturowa a język w mediach | 143

Rozdział dziesiąty

Bożena Witosz

O potrzebie perspektywy multimedialnej w badaniach stylistycznych | 155

Rozdział jedenasty

Urszula Żydek-Bednarczuk

Hipertekst w perspektywie lingwistycznej, komunikacyjnej i kulturowej | 168

Rozdział dwunasty

Artur Rejter

Komunikacja medialna w perspektywie historycznojęzykowej. Wybór problemów | 179

Część trzecia

Zjawiska językowe w mediach

Rozdział trzynasty

Władysław Lubaś

Słownictwo potoczne w mediach | 193

Rozdział czternasty

Andrzej Łyda, Krystyna Warchał

Po co komu negacja? Ideologiczne aspekty negacji w wiadomościach telewizyjnych | 210

Rozdział piętnasty

Marcin Zabawa

Przemiany współczesnej polszczyzny w mediach elektronicznych: internacjonalizacja znaczeń polskich wyrazów (na przykładzie tekstów zaczerpniętych z sieci Internet) | 225

Część czwarta

Kreowanie wizerunku w mediach

Rozdział szesnasty

Krzysztof Łęcki

Co można zrobić z polityka? Co można zrobić z politykiem? Kilka uwag socjologa o wizerunku medialnym (i nie tylko medialnym) | 241

Rozdział siedemnasty

Dariusz Rott

Badania strategii autoprezentacyjnych we współczesnym polskim reportażu podróżniczym (na przykładzie Wojciecha Cejrowskiego) | 250

Rozdział osiemnasty

Beata Nowacka

Pisarz w świecie mediów (o medialnym wizerunku Ryszarda Kapuścińskiego po publikacji biografii Artura Domosławskiego) | 279

Rozdział dziewiętnasty

Ewa Bogdanowska-Jakubowska

Strategie tworzenia wizerunku własnego w dyskursie politycznym | 292

Rozdział dwudziesty

Ewa Biłas-Pleszak

Pomiędzy autoprezentacją a autokreacją – sposoby (za)istnienia w sieci | 310

Noty o autorach | 319

Słowo wstępne

Idea transdyscyplinarności w humistyce nie jest nowa. To paradygmat naukowy, który stanowi kolejną generację — po koncyliacyjności i interdyscyplinarności. Przynajmniej dwie spośród koegzystujących obecnie orientacji lingwistyki — kognitywizm i interakcjonizm (inspirujący się w momencie konstituowania interakcjonizmem symbolicznym) — w założeniach mają ponaddyscyplinarny wymiar teoretyczno-metodologiczny, realizowany w badaniach empirycznych w różnym zakresie. Projekt transdyscyplinowości pojawia się też w refleksji teoretycznoliterackiej, np. Ryszard Nycz widzi w nim remedium na rozczarowanie ideą interdyscyplinarności. Głosy badaczy optujących za uwolnieniem myśli naukowej od ram dyscyplinarnych są liczne.

Naczelną ideę proponowanej Czytelnikowi tomu stanowi refleksja nad sposobami uprawiania badań komunikacji w mediach. Uчени z Uniwersytetu Śląskiego reprezentujący różne dyscypliny naukowe: socjologię, medioznawstwo, kulturoznawstwo, pedagogikę, lingwistykę, teorię i historię literatury oraz różne perspektywy poznawcze przedstawiają swoje poglądy na istotę mediów, ich rolę, funkcjonowanie, przemiany itd. Podejmują także metodologiczną problematykę badania obiektu tak złożonego, jak komunikacja w mediach. Autorzy są przekonani, że przy szerokim spectrum badań nad mediami przydatne (jeśli nie konieczne) jest przekraczanie granic dyscyplin naukowych. Transdyscyplinarność jest tu rozumiana szeroko — jako podejście łączące wiedzę o mediach. Pierwszym krokiem w jej stronę jest spotkanie badaczy i dokonanie bilansu wiedzy z różnych dyscyplin naukowych dotyczącej mediów.

Małgorzata Kita, Magdalena Ślawska

Noty o autorach

Dr Ewa Biłas-Pleszak

Adiunkt w Zakładzie Lingwistyki Tekstu i Dyskursu Polskiego Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego. Interesuje się m.in. zależnościami, jakie zachodzą między językiem a innymi systemami znaków, lingwistyką kulturową, genologią i teorią komunikacji. Jest autorką książki *Język a muzyka. Lingwistyczne aspekty związków intersemiotycznych* (Katowice 2005).

Dr hab. Ewa Bogdanowska-Jakubowska

Językoznawca, pracuje w Instytucie Języka Angielskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jej zainteresowania badawcze obejmują: socjolingwistykę, badania nad komunikacją międzykulturową, uprzejmością i pojęciem twarzy. Jest autorką książek *Cross-cultural dimensions of politeness in the case of Polish and English* (Katowice 1999) i *Face. An interdisciplinary perspective* (Katowice 2010).

Prof. UŚ dr hab. Krystyna Doktorowicz

Dziekan Wydziału Radia i Telewizji im. Krzysztofa Kieślowskiego Uniwersytetu Śląskiego, kierownik Zakładu Zarządzania Mediami i Organizacji Produkcji Telewizyjnej i Filmowej. Medioznawca. Specjalista z zakresu systemów medialnych, polityki medialnej oraz społeczeństwa informacyjnego. Jest autorką prac poświęconych polityce Unii Europejskiej w dziedzinie polityki informatyzacji i implementacji nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Kieruje projektem badawczym KBN na temat politycznych, gospodarczych i kulturalnych aspektów społeczeństwa informacyjnego. Została stypendystką rządu brytyjskiego oraz European Institute for the Media.

Prof. dr hab. Stanisław Juszczak

Profesor zwyczajny w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, kierownik Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów. Jego zainte-

resowania naukowe dotyczą: teoretycznych podstaw pedagogiki medialnej, wpływu przekazów medialnych na proces kształtowania postaw i świata wartości dzieci, młodzieży i osób starszych, dydaktyki ogólnej, wykorzystania zmodernizowanych teorii konstruktywistycznych oraz teorii kognitywistycznych w procesie kształcenia z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, motywacji w procesie uczenia się, aspektów pedagogicznych, socjologicznych i psychologicznych edukacji na odległość, wczesnej diagnozy i terapii pedagogicznej dzieci i młodzieży, wykorzystania nowych mediów oraz metodologii badań w naukach społecznych. Jest autorem 2 monografii wydanych za granicą, 28 monografii i prac pod jego redakcją opublikowanych w kraju, 26 rozdziałów w pracach zbiorowych w kraju, 43 artykułów zamieszczonych w czasopiśmie zagranicznych o zasięgu międzynarodowym (indeksowanych na Thomson Reuters Journal Master List w Filadelfii), 30 rozpraw i studiów opublikowanych w pracach zagranicznych, 83 prac naukowych opublikowanych w polskich czasopiśmie i pracach zbiorowych, 56 referatów wygłoszonych na zagranicznych konferencjach naukowych, 72 referatów wygłoszonych na konferencjach ogólnopolskich oraz 6 podręczników akademickich.

Jest członkiem: The New York Academy of Science, American Association for the Advancement of Science, International Biographic Centre w Cambridge, Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego oraz Polskiego Towarzystwa Kognitywistycznego, członkiem rad naukowych 9 polskich czasopism z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, członkiem Rady Naukowej Uniwersytetu Ostrawskiego w Ostrawie, członkiem Rady Naukowej Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze oraz zagranicznym członkiem Państwowej Komisji Akredytacyjnej na Słowacji. Jest także redaktorem naczelnym naukowego kwartalnika pedagogicznego o zasięgu światowym *The New Educational Review*, indeksowanego na Thomson Reuters Journal Master List w Filadelfii, znajdującego się w amerykańskiej bazie pełnotekstowych czasopism naukowych EBSCO, posiadającego swój *Impact Factor*.

Prof. dr hab. Małgorzata Kita

Językoznawca, pracownik naukowo-dydaktyczny Uniwersytetu Śląskiego. Jej prace naukowe dotyczą współczesnej polszczyzny (zwłaszcza języka potocznego, grzeczności językowej, języka mediów), genologii językoznawczej (głównie wywiad prasowy), komunikacji werbalnej, stylistyki językoznawczej, glottodydaktyki. Artykuły publikuje m.in. w „Biuletynie Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, „Stylistyce”, „Socjolingwistyce”, „Języku Artystycznym”, w serii: „Język a Kultura” oraz w tomach zbiorowych. Jest autorką kilku książek, m.in.: *Wywiad prasowy. Język — gatunek — interakcja* (Katowice 1998), *Językowe rytuały grzecz-*

nościowe (Katowice 2005), *Szeptem albo wcale. O wyznawaniu miłości* (Katowice 2007), *Wybieram gramatykę! Gramatyka języka polskiego w praktyce (dla cudzoziemców zaawansowanych)* (Katowice 1998, 2009). Była pomysłodawczynią i organizatorką cyklu konferencji internetowych poświęconych rozmowie, współredaktorem naukowym zbiorów studiów o rozmowie: *Porozmawiajmy o rozmowie. Lingwistyczne aspekty dialogu* (Katowice 2003), *Dialog a nowe media* (Katowice 2004), *Czas i konwersacja. Przeszłość i teraźniejszość* (Katowice 2006). Jest członkiem Rady Programowej periodyków „Postscriptum Polonistyczne” i „Media – Kultura – Społeczeństwo”, redaktorem serii wydawniczej Uniwersytetu Śląskiego: „Kultura i Język Polski dla Cudzoziemców”.

Dr hab. Iwona Loewe

Od 1996 r. jest związana z Instytutem Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego; w 1999 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych, a w 2008 r. – doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa. Jej zainteresowania naukowe obejmują: problemy konstrukcji analitycznych w polszczyźnie w perspektywie stylistycznej, składniowej i leksykalnej; zagadnienia pragmatyczno-stylistyczne tekstów z funkcją perswazyjną (reklama, laudacja, zajawka radiowa, telewizyjna, zapowiedź prasowa); zagadnienia genologiczno-komunikologiczne paratekstów (nota redakcyjna, lid, zapowiedź; flesz); strategie retoryczne nowych mediów i mediów tradycyjnych w nowych odsłonach (autotematyzm, sposoby pozyskiwania odbiorcy, przemiany strategii dyskursywnych; nowe gatunki). Jest autorką kilku monografii książkowych: *Konstrukcje analityczne w poezji Młodej Polski* (Katowice 2000) i *Gatunki paratekstowe w komunikacji medialnej* (Katowice 2007), współautorką skryptu dla studentów filologii polskiej *Gra w gramatykę. Ćwiczenia i materiały do gramatyki opisowej języka polskiego* (Katowice 2002).

Prof. dr hab. Władysław Lubaś

Językoznawca. Po uzyskaniu habilitacji przeniósł się na Uniwersytet Śląski (1970–1979), gdzie zajmował najpierw stanowisko docenta (1972–1974), a następnie profesora nadzwyczajnego (od 1976). Był tam współorganizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału Filologicznego (1973) oraz pełnił funkcję prorektora do spraw dydaktycznych. Bibliografia jego autorskich prac (od 1957 r.) liczy ponad 700 pozycji, w tym 14 książek i ponad 380 rozpraw, artykułów, recenzji, sprawozdań o charakterze naukowym oraz 337 artykułów popularnonaukowych, zwykle felietonów z zakresu kultury języka, dydaktyki uniwersyteckiej i organizacji nauki. Jego prace badawcze były publikowane w zdecydowanej większości w Polsce, ale także w Czechach, Słowacji, Rosji, Niemczech (NRD i RFN), Szwecji, Słowenii,

Chorwacji, Serbii, Bośni i Hercegowiny, Macedonii, Szwajcarii, Stanach Zjednoczonych. Interesuje się:

- onomastyką polską i słowiańską oraz teorią tej subdyscypliny,
- szeroko rozumianą socjolingwistyką, m.in. *Społeczne uwarunkowania współczesnej polszczyzny. Szkice socjolingwistyczne* (Kraków 1979), *Socjolingwistyka jako metoda badawcza* („Socjolingwistyka” 1979, T. 2), *Czy powstanie śląski język literacki?* („Język Polski” R. 68, z. 1998, 1–2), *Polskie gadanie. Podstawowe cechy i funkcje potocznej odmiany polszczyzny* (Opole 2003), *Polityka językowa* (Opole 2009),
- pozastandardowymi odmianami języków słowiańskich,
- językiem poetyckim, m.in. *Osobliwości językowe poezji Ignacego Krasickiego* (Kraków 1992), *Rym Jana Kochanowskiego. Próba lingwistycznej charakterystyki i oceny* (Katowice 1975),
- leksykografią, m.in. opracował koncepcję wielkiego słownika polskich wyrazów potocznych i wydał jako redaktor 5 tomów *Słownika polskich leksemów potocznych* (Kraków 2002–),
- kulturą języka, [wspólnie z S. Urbańczykiem] *Podręczny słownik poprawnej wymowy polskiej* (Warszawa 1990, Kraków – Katowice 1993, 1994),
- językiem mediów masowych, reklamy i polityki, m.in. *Język w komunikacji, w perswazji i w reklamie* (Dąbrowa Górnicza 2006).

W 2006 r. otrzymał doktorat honorowy Uniwersytetu w Belgradzie. Jest członkiem kilku komisji PAN, w tym dwóch międzynarodowych. Był organizatorem i pierwszym przewodniczącym Komisji Socjolingwistycznej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Jest redaktorem rocznika „Socjolingwistyka”, wydawanego przez Instytut Języka Polskiego PAN w Krakowie, oraz członkiem kilku zespołów redakcyjnych czasopism lingwistycznych.

Dr Krzysztof Łęcki

Pracownik Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego, specjalizuje się w problematyce socjologii kultury i komunikacji społecznej. Jest autorem książki *Inny zapis. „Sekretny dziennik” pisarza jako przedmiot badań socjologicznych. Na przykładzie „Dzienników” Stefana Kisielewskiego* (Katowice 2012).

Prof. UŚ dr hab. Andrzej Łyda

Anglista, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Śląskiego, obecny dyrektor Instytutu Języka Angielskiego i kierownik Zakładu Translatoryki. Jest autorem ponad 60 prac naukowych, w tym kilku monografii i prac zbiorowych. Odbył staże naukowe w Durham University jako stypendysta Sidney Holgate i w University of Birmingham. Kilkakrotnie został wyróżniony nagrodą JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego. Jest członkiem

wielu organizacji naukowych, w tym Komisji Językoznawstwa Stosowanego przy Komitecie Językoznawstwa PAN, Komisji Językoznawczej PAN w Katowicach, PTJ, PASE, PTN, AELFE, także członkiem dwóch rad wydawniczych. Wygłosił referaty na ponad 100 konferencjach w kraju i za granicą. Jednym z podstawowych obszarów jego badań jest semantyka i pragmatyka językowa, w tym analiza dyskursu ze szczególnym uwzględnieniem dyskursu akademickiego oraz analiza konwersacyjna. Zajmuje się także teorią przekładu, zwłaszcza przekładu ustnego, psycholingwistyką, językami specjalistycznymi i leksykografią.

Prof. UŚ dr hab. Stanisław Michalczyk

Kierownik Zakładu Komunikacji Społecznej w Instytucie Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego. Jest autorem pięciu monografii, m.in. *Komunikowanie polityczne. Teoretyczne aspekty procesu* (2005), *Społeczeństwo medialne. Studia z teorii komunikowania masowego* (2008), *Demokracja medialna. Teoretyczna analiza problemu* (2010), oraz 80 artykułów naukowych z dziedziny komunikowania lokalnego, politycznego i teorii komunikowania masowego. Jest redaktorem prac zbiorowych, przewodniczącym sekcji badawczej Media i komunikowanie lokalne w Polskim Towarzystwie Komunikacji Społecznej.

Prof. dr hab. Jerzy Mikułowski Pomorski

Profesor w Akademii Ekonomicznej w Krakowie (w latach 1990–1996 Rektor AE) i Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Jego zainteresowania badawcze skupiają się wokół tematyki medialnej, komunikacji międzykulturowej, fragmentaryzacji społecznej i teorii społecznej Europy. Na Uniwersytecie Śląskim prowadzi seminaria magisterskie dla studentów politologii. Otrzymał doktorat honorowy of Letters w Grand Valley State University w Allendale, USA (1993) i doktorat honorowy of Laws w University of Teesside w Wielkiej Brytanii (1995). Jego ważniejszymi publikacjami książkowymi z ostatnich lat są: *Zmieniający się świat mediów* (Kraków 2008), *Jak narody porozumiewają się ze sobą w komunikacji międzykulturowej i komunikowaniu medialnym* (Kraków 2006), *Kultura wobec społecznej transformacji* (Kraków 2005), *Komunikacja międzykulturowa. Wprowadzenie* (Kraków 2004).

Dr Beata Nowacka

Adiunkt w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Interesuje się problematyką reportażu i recepcją literatury polskiej w świecie. Jest autorką książek *Magiczne dziennikarstwo. Ryszard Kapuściński w oczach krytyków* (Katowice 2004, 2006) oraz (wraz z Zygmuntem Ziątkiem, IBL PAN) *Ryszard Kapuściński. Biografia pisarza* (Kraków 2008). Ostatnio ukazał się hiszpański przekład tej książki: *Kapuściński. Una bio-*

grafia literaria. Trad. Francisco Javier Villaverde (Madrid 2010). Publikowała m.in. w „Pamiętniku Literackim”, „ResPublice Nowej”, „Twórczości” oraz pracach zbiorowych.

Prof. UŚ dr hab. Zbigniew Oniszczyk

Medioznawca, związany od 1981 r. z Zakładem Dziennikarstwa Uniwersytetu Śląskiego. Autor blisko 70 artykułów i rozpraw poruszających problemy funkcjonowania współczesnych mediów w komunikowaniu politycznym i *public relations*, przemian w systemie medialnym Polski i innych krajów. Wśród tych publikacji szczególne miejsce zajmuje autorska książka *Kształtowanie się polityki medialnej (Medienpolitik) rządu RFN w latach 1949–1989* (Katowice 2002) oraz współredagowane prace zbiorowe *Mało znane systemy medialne* (Sosnowiec 2007) i *Systemy medialne krajów bałkańskich* (Sosnowiec 2009). Był stypendystą niemieckiej Fundacji Konrada Adenauera i Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu w Salzburgu. Jest recenzentem wydawniczym 5 publikacji książkowych oraz autorem 10 artykułów zamieszczonych w zagranicznych czasopismach i pracach zbiorowych, wydanych głównie w Niemczech, Austrii i Rosji.

Prof. dr hab. Walery Pisarek

Językoznawca, o specjalnościach: komunikowanie masowe, socjolingwistyka. Wykłada na Uniwersytecie Jagiellońskim (Komunikowanie międzynarodowe, Media na świecie, Historię powszechną dziennikarstwa, Teorie i doktryny komunikowania masowego), w Papieskiej Akademii Teologicznej (Retorykę dziennikarską) oraz Wyższej Szkole Pedagogicznej (Etykę dziennikarską i Retorykę dziennikarską). Był założycielem i kierownikiem studiów dziennikarskich na Uniwersytecie Jagiellońskim (1973–1983), dyrektorem / kierownikiem OBP (1969–2000). W latach 1965–1966 pracował w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach. W 1966 r. uzyskał doktorat nauk humanistycznych w WSP. Od 1957 r. był członkiem, w latach 1976–1990 wiceprzewodniczącym IAMCR/AIERI, a w latach 1970–1990 przewodniczącym Sekcji Bibliograficznej tego stowarzyszenia; członkiem ICA od 1992 r., Deutsche Gesellschaft für Publizistik und Kommunikationswissenschaft od 1975 r., członkiem zespołu ekspertów UNESCO ds. badań nad komunikowaniem (1972–1974); członkiem od 1974 r., a w latach 1974–1992 wiceprzewodniczącym Komisji Prasoznawczej PAN; członkiem od 1966 r., a w latach 1991–1996 przewodniczącym Komisji Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa PAN, członkiem od 1966, a w latach 1991–1996 przewodniczącym Komisji Językoznawstwa PAN w Krakowie. Znalazł się w składzie: Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (1968–), Narodowej Rady Kultury (1986–1990), Rady Prasowej (1986–1989), od 1993 r. był wiceprzewodniczącym, a od 2001 r. przewodniczącym Towarzystwa

Miłośników Języka Polskiego. Jest także honorowym członkiem Wspólnoty Badaczy Uniwersytetu w Wolverhampton (1995—) przewodniczącym (1996—2000), a od 2001 r. honorowym przewodniczącym Rady Języka Polskiego, członkiem Prezydium Rady Upowszechniania Nauki przy Prezydium PAN (1997—), członkiem rad redakcyjnych lub kolegiów periodyków: „Zeszyty Prasoznawcze” (redaktor naczelny), „Mass Communication Yearbook” (Sage, 1979—1990), „Journal of Communication” (1978—1990), „Chasqui” (1978—1984), „Le Reseau — The Global Network” (1995—), „Journalism Studies” (1999—). Do jego ważniejszych publikacji książkowych należą: *Retoryka dziennikarska* (1970, 1975, 1988), *Frekwencja wyrazów w prasie* (1972), *Prasa nasz chleb powszedni* (1978), *Słowa między ludźmi* (1986), *Analiza zawartości prasy* (1984), *Who Is Who in Mass Communication* (współautor, 1990), *Polszczyzna 2000* (redaktor, 1999), *Nowa retoryka dziennikarska* (2002, książka nagrodzona Śląskim Wawrzynem Literackim 2002), *Polskie słowa sztandarowe i ich publiczność* (2002), *Słownik terminologii medialnej* (red., 2006), *Wstęp do nauki o komunikowaniu* (2008). Jest też autorem popularnych słowników ortograficznych. Opublikował kilkanaście innych książek oraz ponad 400 artykułów w naukowych czasopismach polskich i zagranicznych. W 2011 r. został doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Śląskiego.

Prof. UŚ dr hab. Artur Rejter

Adiunkt w Zakładzie Historii Języka Polskiego Instytutu Języka Polskiego na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Jego zainteresowania naukowe obejmują: historię języka, genologię lingwistyczną, semantykę historyczną, stylistykę, problematykę relacji język a płeć, lingwistykę międzykulturową. Jest autorem monografii: *Kształtowanie się gatunku reportażu podróżniczego w perspektywie stylistycznej i pragmatycznej* (Katowice 2000), *Leksyka ekspresywna w historii języka polskiego. Kulturowo-komunikacyjne konteksty potoczności* (Katowice 2006). Współautor książki *Polszczyzna XVII wieku. Stan i przeobrażenia* (Katowice 2002) oraz skryptu dla studentów filologii polskiej *Gra w gramatykę. Ćwiczenia i materiały do gramatyki opisowej języka polskiego* (Katowice 2002), redaktorem prac zbiorowych *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii* (t. 1—3, Katowice 2006—2010). Publikuje m.in. w „Stylistyce”, „Języku Polskim”, „Poradniku Językowym”, „Polonikach” oraz licznych tomach pokonferencyjnych w kraju i za granicą.

Prof. dr hab. Dariusz Rott

Autor publikacji z zakresu historii literatury dawnej Polski, dziennikarstwa i komunikacji społecznej oraz problematyki oświatowej. Profesor w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. Ireneusza Opackiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, gdzie kieruje Pracownią Retoryki, oraz w Instytucie Dziennikarstwa i Komunikacji Spo-

łecznej Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu. W latach 1996–2003 był rzecznikiem prasowym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a od 2003 r. jest rzecznikiem prasowym Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego w Warszawie. Zasiada w kolegium redakcyjnym międzynarodowego półrocznika „Communication Today” (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave), w radzie redakcyjnej „Studiów Medioznawczych”, „Rocznika Prasoznawczego” i półrocznika „Problemy Komunikacji Społecznej” (Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu). Jest wykładowcą Podyplomowego Studium Komunikacji Perswazyjnej Uniwersytetu Śląskiego. Prowadzi również warsztaty dotyczące rzecznictwa prasowego i kreowania wizerunku dla bibliotekarzy, studentów śląsko-zagłębiowskich uczelni oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Redaguje medioznawcze serie wydawnicze: *Oblicza mediów Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego*, *Wokół reportażu podróżniczego* oraz *Polski reportaż podróżniczy*. Ostatnio opublikował książkę *Wizerunek Kuby we współczesnych polskich reportażach podróżniczych*. Jerzy Adamuszek, Beata Pawlikowska, Agnieszka Buda-Rodriguez (wspólnie z Bartłomiejem Jagłowskim). Wkrótce wyda skrypt zatytułowany *Rzecznik prasowy. Kompetencje interpersonalne – wybrane problemy i zagrożenia* (współautorka: Ina Martela).

Dr Krystyna Warchał

Anglistka, adiunkt w Instytucie Języka Angielskiego Uniwersytetu Śląskiego. Jej główne zainteresowania naukowe obejmują lingwistykę tekstu, analizę gatunków oraz zagadnienia dyskursu akademickiego i polsko-angielskie studia porównawcze w tym zakresie. Jest również autorką i współautorką artykułów poświęconych analizie językowych mechanizmów komicznych oraz wybranych aspektów przekładu ustnego i pisemnego. W pracy badawczej chętnie odwołuje się do narzędzi wypracowanych przez językoznawstwo korpusowe. Obecnie prowadzi badania nad modalnością językową, w szczególności zaś nad obecnością i funkcją wyrażen epistemicznych w dyskursie naukowym.

Prof. dr hab. Bożena Witosz

Językoznawczyni, od początku związana z Instytutem Języka Polskiego, Kierownik Zakładu Lingwistyki Tekstu i Dyskursu. Opublikowała monografie: *Cechy strukturalno-składniowe monologu wypowiedzianego (na przykładzie literatury polskiej)* (Katowice 1988), *Opis w prozie narracyjnej na tle innych odmian deskrypcji* (Katowice 1997), *Kobieta w literaturze. Tekstowe wizualizacje (od fin de siècle’u do końca XX wieku)* (Katowice 2001), *Genologia lingwistyczna. Zarys problematyki* (Katowice 2005) i *Dyskurs i stylistyka* (Katowice 2009) oraz jako współautorka — *Style literatury (po roku 1956)* (Katowice 2003). Jest autorką ponad 130 publikacji, w tym głównie artykułów zamieszczanych w pracach

zbiorowych, a także czasopismach lingwistycznych i teoretycznoliterackich, polskich i zagranicznych.

Jej zainteresowania naukowo-badawcze zamknąć można w nurcie współczesnej tekstologii lingwistycznej (zwłaszcza w jej szerokim odłamie, jakim są interdyscyplinarne badania dyskursu), genologii, stylistyki oraz teorii literatury. Zajmuje ją głównie problematyka tekstu (dyskursu) – genologicznych wzorców wypowiedzi, ich typologii oraz tekstowych aktualizacji, szeroko rozumianych kontekstowych uwarunkowań zachowań mownych, stylistycznych aspektów werbalizacji oraz teoretyczno-metodologicznych założeń opisu wymienionych wyżej zagadnień. Jest redaktorem (od 2003 r.) serii „Język Artystyczny” oraz członkiem kolegium redakcyjnego rocznika „Stylistyka”. W obecnej kadencji pełni funkcję zastępcy przewodniczącego Komisji Stylistycznej przy Komitecie Językoznawstwa PAN. Wchodzi w skład komitetu redakcyjnego międzynarodowego rocznika „Tekst i Dyskurs”.

Dr Marcin Zabawa

Adiunkt w Instytucie Języka Angielskiego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Rozprawa doktorska, zatytułowana *English Lexical and Semantic Loans in Informal Spoken Polish* traktowała o wpływie języka angielskiego na współczesną leksykę i semantykę potocznej polszczyzny mówionej. Jego zainteresowania naukowe obejmują takie zagadnienia, jak kontakty językowe, wpływ języka angielskiego na język polski, zapożyczenia, procesy neosemantyzacji rodzimej i motywowanej wpływami obcymi oraz język Internetu, ze szczególnym uwzględnieniem języka blogów i forów internetowych. Zajmuje się także badaniami nad tłumaczeniem, przede wszystkim nad powstawaniem błędów tłumaczeniowych i językowych w języku rodzimym (w tłumaczeniu angielsko-polskim).

Prof. dr hab. Urszula Żydek-Bednarczuk

Pracownik Zakładu Komunikacji Kulturowej od początku istnienia Zakładu, od 2004 kierownik Pracowni Języka w Mediach. Początkowo związana z Instytutem Języka Polskiego UŚ, obecnie z Instytutem Nauk o Kulturze UŚ. W latach 1985–1989 lektor języka polskiego na Uniwersytecie im. Marcina Lutra (MLU) w Halle, w Niemczech.

Pełniła i pełni nadal wiele ważnych funkcji zarówno w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, jak i poza nim. Była m.in. kierownikiem Studiów Zaocznych Filologii Polskiej (1983–1984) oraz Podyplomowego Studium dla Nauczycieli (1999–2003), przewodniczącą Senackiej Komisji ds. Kształcenia (1999–2005), senatorem Senatu UŚ (1999–2005) i prodziekanem Wydziału Filologicznego ds. studenckich (1996–2002). Wśród najważniejszych funkcji pełnionych poza Uczelnią należy wymienić członkostwo

w Państwowej Komisji Poświadczenia Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (2003 do nadal) oraz w Zespole do Spraw Kwalifikowania Lektorów Języka Polskiego jako Obcego w Zagranicznych Ośrodkach Akademickich (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 1999 do nadal), a także w zespole redakcyjnym Trafo Verlag (Berlin) i w Radzie Naukowej Międzynarodowego Centrum Zrównoważonego Rozwoju i Społeczeństwa Informacyjnego (CRI) przy Uniwersytecie Śląskim we współpracy z Instytutem Fraunhofera w Cottbus.

W Zakładzie Komunikacji Kulturowej na Uniwersytecie Śląskim prowadzi wykłady, konwersatoria oraz seminaria magisterskie z zakresu wstępu do komunikacji, perswazji, argumentacji i strategii, komunikacji językowej, językoznawstwa pragmatycznego i lingwistyki kulturowej. Jest także specjalistką w zakresie lingwistyki tekstu, glottodydaktyki, dydaktyki nauczania języka polskiego oraz kultury języka polskiego.

Od 1995 roku wraz z prof. dr hab. Jadwigą Kowalikową (UJ) opracowuje podręczniki i programy nauczania zgodne z zasadami reformy edukacji. Autorka 3 rozpraw naukowych, 6 podręczników szkolnych, 2 programów nauczania, około 85 artykułów naukowych oraz monografii z zakresu współczesnego języka polskiego, onomastyki, języków zawodowych, komunikacji językowej, języka mówionego, socjolingwistyki, pragmatyki, dydaktyki języka polskiego i glottodydaktyki, lingwistyki tekstu, komunikacji kulturowej, dziennikarstwa i mediów. Uczestniczyła w kilkudziesięciu konferencjach krajowych i międzynarodowych. Wykładała w ośrodkach uniwersyteckich w Halle i w Ołomuńcu. Od 2003 roku uczestniczy w międzynarodowym projekcie CultMedia.

Autorka następujących publikacji książkowych: *Słownictwo z zakresu motoryzacji we współczesnym języku polskim* (Katowice 1987), *Struktura tekstu rozmowy potocznej* (Katowice 1994), *Wprowadzenie do lingwistycznej analizy tekstu* (Kraków 2005).